

ΘΕΜΑ 6^ο
(ΞΕΝΟΦΩΝ, ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΙV,47-49)

Οὐκοῦν ὡς μὲν καὶ Ἑλληνες καὶ βάρβαροι τοὺς θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τὰ τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα εὐδηλον. πᾶσαι γοῦν αἱ πόλεις καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς θεοὺς τί τε χρῆ καὶ τί οὐ χρῆ ποιεῖν. καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν γε δύνασθαι αὐτοὺς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν καὶ τοῦτο σαφές. πάντες γοῦν αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν

- 5 φαῦλα ἀποτρέπειν, τὰγαθὰ δὲ διδόναι. οὔτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ οὕτω μοι φίλοι εἰσὶν ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου οὔποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας οὔθ' ὅποι ἂν ὀρμῶμαι οὔθ' ὅτι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ προειδέναι καὶ ὅτι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται σημαίνουσί μοι πέμποντες ἀγγέλους φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνοὺς ἃ τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρῆ ποιεῖν, οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτε
- 10 μοι μεταμέλει· ἤδη δὲ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Οὐκοῦν:** προσέξτε την διαφορά στον τονισμό: το 'οὐκοῦν' ἔχει καταφατική σημασία και σημαίνει 'ἀρα λοιπόν ναι...', ενώ το 'οὔκουν' είναι αποφατικό και σημαίνει 'ἀρα λοιπόν όχι...'. **ὡς μὲν... ἡγοῦνται:** ειδική πρόταση με ρ. το 'ἡγοῦνται', η οποία λειτουργεί ως υποκ. στην απρόσωπη έκφραση 'εὐδηλόν <έστι>'. Όταν μία ειδική πρόταση αντί να βρίσκεται μετά το ρ. εξάρτησης, αυτή προηγείται, τότε ονομάζεται 'προεξαγγελτική παράθεση', ὅποιο συντακτικό ρόλο κι αν καλύπτει. **τοὺς θεοὺς:** υποκείμενο στο απαρέμφατο 'εἰδέναι', το οποίο με την σειρά του είναι αντικ. στο ρ. **τὰ τε ὄντα:** ἐναρθρη μτχ. ως ουσιαστικό, αντικ. στο 'εἰδέναι'.
- 2 **καὶ τὰ μέλλοντα:** ὅτι και 'τὰ ὄντα'. **διὰ μαντικῆς:** εμπρ. προσδ. του μέσου, 'χρησιμοποιώντας την μαντική τέχνη'.
- 3 **τί τε χρῆ καὶ τί οὐ χρῆ ποιεῖν:** δυο δευτερεύουσες προτάσεις, πλάγιες ερωτήσεις ως αντικείμενα και οι δύο στο ρ. 'ἐπερωτῶσι', το οποίο συντάσσεται με δυο αιτιατικές, 'ἐπερωτῶ τινὰ τί'. **ὅτι νομίζομέν:** ειδική πρόταση που κι αυτή προηγείται, αντί να ἔπεται του ρ. από το οποίο εξαρτάται, που είναι το ενν. 'έστι'. Κι αυτή λειτουργεί ως 'προεξαγγελτική παράθεση'.
- 4 **καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν:** το απαρέμφ. είναι αντικ. στο προηγούμενο απαρέμφ. 'δύνασθαι' **τοὺς θεοὺς:** είναι και αντικείμενο στο ρ. 'αἰτοῦνται' αλλά και υποκ. στα απαρέμφατα πιο κάτω 'ἀποτρέπειν' και 'διδόναι'.
- 5 **φαῦλα...τὰγαθὰ:** αντικείμενα στα δυο απαρέμφατα αντιστοίχως. **οἱ πάντα μὲν εἰδότες πάντα δὲ δυνάμενοι θεοί:** προσέξτε την μεγάλη απόσταση που χωρίζει το άρθρο 'οἱ' με το ουσιαστικό 'θεοί', καθώς παρεμβάλλονται ἔξι λέξεις, οι οποίες εκτός από τον δικό τους συντακτικό ρόλο, είναι και επιθετικοί προσδιορισμοί, διότι βρίσκονται ανάμεσα σε ἄρθρο και ὄνομα. Και τα δυο 'πάντα' είναι αντικείμενα, αντί για κατηγορ. προσδιορισμοί, διότι απουσιάζουν τα κανονικά αντικείμενα. Οι δυο ἄναρθρες μτχχ. είναι επιθετικοί προσδιορισμοί.
- 6 **ὥστε...οὔποτε λήθω:** δευτερεύουσα συμπερασματική πρόταση με ρ. το 'λήθω<λανθάνω>'. **διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου:** εμπρόθετος προσδιορισμός. Στην θέση του ουσιαστικού ἔχουμε ἕνα ἐναρθρο απαρέμφατο σε αιτιατική πτώση. Η γενική 'μου' συντάσσεται με το απαρέμφατο ως αντικείμενο

- του. **οὔποτε λήθω αὐτοῦς:** η έκφραση ‘λανθάνω τινά’ σημαίνει ‘ξεφεύγω, διαφεύγω από την προσοχή κάποιου’.
- 7 οὔτε νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας:** συντάσσονται με το ρ. ‘λήθω’ ως γενικές επιρρ. του χρόνου. **οὔθ' ὅποι ἂν ὀρμῶμαι:** δευτερ. αναφορική πρόταση του τόπου με τον υποθετικό ‘ἂν’ και υποτακτική ἐγκλιση. Ως ἀπόδοση εκλαμβάνεται η πρόταση ‘ὥστε...λήθω’, και επειδή δεν είναι κύρια, αλλά δευτερεύουσα, γι’ αυτό ο υποθετικός λόγος θεωρείται πλάγιος. Δηλώνει την ἀόριστη επανάληψη στο παρόν & μέλλον, και στον Ε.Λ. θα είναι ‘ἂν ποι ὀρμῶμαι, οὔποτε λανθάνω αὐτούς’. **οὔθ' ὅ,τι ἂν μέλλω πράττειν:** αναφορική υποθετική πρόταση ακριβῶς ἴδια συντακτικά με την προηγούμενη, όπου πάλι κι εδώ έχουμε ένα πλάγιο υποθετικό λόγο του προσδοκωμένου με την ἴδια ἀπόδοση, και στον Ε.Λ. θα είναι ‘ἂν τι μέλλω πράττειν, οὔποτε λανθάνω αὐτούς’. Το ‘ὅ,τι’ είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ‘πράττειν’, και το ‘πράττειν’ είναι υποκείμενο στο ρ. ‘μέλλω’. **διὰ δὲ τὸ προειδέναι:** εμπρ. προσδ. της αιτίας, το ἀπαρέμφατο ἔχει υποκείμενο την ενν. αιτιατική ‘τοὺς θεοῦς’.
- 8 καὶ ὅ,τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται σημαίνουσι:** Να προσέξετε την διαφορά ἀνάμεσα στον ‘καί’ ως ‘συνδετικό’ και ως ‘επιδοτικό’, καθὼς οι δυο αυτές χρήσεις είναι εντελῶς διαφορετικές. Ο ‘καί’ είναι ‘συνδετικός’, αν ενώνει δυο ἴδιους γραμματικά, συντακτικά και νοηματικά ὄρους, π.χ. ‘διὰ τὸ προειδέναι τοὺς θεοῦς καὶ λέγειν = επειδὴ οι θεοὶ γνωρίζουν ἀπὸ πρην και ενημερώνουν’, όπου ο ‘καί’ ενώνει τα δυο ἀπαρέμφατα μεταξύ του, διότι ἔχουν τον ἴδιο συντακτικό ρόλο. Ο ‘καί’ είναι ‘επιδοτικός’, όταν ενώ βρίσκεται ἀνάμεσα σε δυο ὄρους ‘α’ & ‘β’, ὅπως στο κείμενο, δεν ενώνει αὐτούς τους δύο μεταξύ τους, διότι δεν είναι γραμματικά ἴδιοι, αλλά δίνει ἔμφαση στον ‘β’ ὄρο με την ἔννοια του ‘ἀκόμη και...’. Αυτό ακριβῶς συμβαίνει εδώ: ‘διὰ τὸ προειδέναι τοὺς θεοῦς καὶ ὅ,τι...σημαίνουσι μοι... = επειδὴ οι θεοὶ γνωρίζουν ἀπὸ πρην, ἀκόμη και πράγματα που πρόκειται να γίνουν τα δείχνουν σε ἐμένα...’. Η αναφορική πρόταση είναι και υποθετική δημιουργώντας ένα ευθύ υποθετικό λόγο με ἀπόδοση το ρ. ‘σημαίνουσι’, ο οποίος δηλώνει το ‘πραγματικό’. Στην κανονική του μορφή θα είναι: ‘εἴ τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται, σημαίνουσι μοι’. **πέμποντες ἀγγέλους φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνοῦς:** η μτχ. είναι συνημμ. ἀπὸ το υποκ. του ‘σημαίνουσι’ που είναι ‘οἱ θεοί’, και είναι τροπική. Τα ουσιαστικά: ‘φήμας ~ ἐνύπνια ~ οἰωνοῦς’ είναι ὅλα κατ’ ευθείαν αντικείμενα στην μτχ. ‘πέμποντες’ και γι’ αὐτὸ συνδέονται μεταξύ τους με τον ‘συνδετικό’ ‘καί’. Το ουσιαστικό ‘ἀγγέλους’ λειτουργεῖ ως επιρρηματικό κατηγορούμενο σ’ ὅλα αὐτὰ τα αντικείμενα: ‘οἱ θεοὶ μου στέλνουν διαδόσεις και ὄνειρα και σημάδια ως πληροφοριοδότες’.
- 9 ἃ τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρή ποιεῖν:** δυο ἴδιες μορφικά και συντακτικά προτάσεις, γι’ αὐτὸ συνδέονται με τον ‘συνδετικό’ ‘καί’, οι οποίες λειτουργοῦν ως πλάγιες ερωτήσεις στα προηγούμενα αντικείμενα ‘διαδόσεις και ὄνειρα και σημάδια για το ποιά πράγματα πρέπει και ποιά δεν πρέπει να κάνω’. Και οι δυο αναφορικές προτάσεις εκτὸς ἀπὸ πλάγιες ερωτήσεις είναι και αιτιατικές επιρρηματικές της αναφοράς. **οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι:** αναφορική χρονικο-υποθετική πρόταση. ‘οἷς’: ἀναφέρεται στα τρία προηγούμενα ‘φήμας ~ ἐνύπνια ~ οἰωνοῦς’. Η αναφ. αντωνυμία είναι αντικείμενο στο ρ. Με την πρόταση αὐτὴν δημιουργεῖται ἕνας υποθετικός λόγος που δηλώνει την ἀόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον με ἀπόδοση την οριστική ‘μεταμέλει’.
- 10 ἀπιστήσας:** ‘ὅταν κάποτε δεν πιστέψα’, συνημμ. χρονική μτχ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Άρα λοιπόν ότι και οι Έλληνες και οι βάρβαροι θεωρούν ότι οι θεοί γνωρίζουν τα πάντα, δηλ. και αυτά που συμβαίνουν και όσα πρόκειται να γίνουν, αυτό είναι πρόδηλο. Όλες λοιπόν οι πολιτείες και όλοι οι λαοί μέσω της μαντικής τέχνης ρωτούν τους θεούς τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνουν. Και πράγματι ότι εμείς θεωρούμε πως εκείνοι μπορούν να κάνουν και κάτι καλό και κάτι κακό, και αυτό πάλι είναι σαφές. Γιατί όλοι ζητούν από τους θεούς να τους απομακρύνουν όλα τα άσχημα, ενώ να τους δίνουν όλα τα καλά. Αυτοί λοιπόν οι θεοί, οι οποίοι γνωρίζουν τα πάντα και μπορούν τα πάντα, μ' αυτόν τον τρόπο είναι φίλοι μου ώστε επειδή με φροντίζουν, εγώ ποτέ δεν ξεφεύγω από την επιτήρησή τους ούτε στην διάρκεια της νύχτας ούτε στην διάρκεια της ημέρας, ούτε σε οποιοδήποτε μέρος κι αν ξεκινήσω, ούτε ο,τιδήποτε κι αν πρόκειται να κάνω. Επειδή τώρα γνωρίζουν από πριν ακόμη και ό,τι θα συμβεί από το κάθε τι, με προειδοποιούν στέλνοντάς μου ως πληροφοριοδότες κάποιες διαδόσεις και όνειρα και σημάδια για το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να κάνω, στα οποία εγώ όταν υπακούω, ποτέ δεν έχω μετανοήσει. Και βέβαια κάποτε όταν δεν τα πίστεψα, τιμωρήθηκα.